

MAGGIE O'FARRELL

L'ESTRANYA DESAPARICIÓ
D'ESME LENNOX

Traducció de Josep Alemany

Barcelona

Títol original: *The vanishing act of Esme Lennox*

© Maggie O'Farrell, 2006

Primera edició en català: La Campana, maig del 2009

Primera edició a L'Altra Editorial: juny del 2020

© de la traducció: Josep Alemany, 2009

© d'aquesta edició: L'Altra Editorial

Gran Via de les Corts Catalanes, 628, àtic 2a

08007 Barcelona

www.laltraeditorial.cat

Impressió: Romanyà Valls

Maquetació: EdicTal

DIPÒSIT LEGAL: B. IO.690-2020

ISBN: 978-84-122097-0-9

Qualsevol forma de reproducció, distribució,
comunicació pública o transformació d'aquesta obra
requereix l'autorització prèvia i per escrit de L'Altra.

Tots els drets reservats.

Per a Saul Seamus

Molta Bogeria és el Seny més diví
per a un Ull que discerneix;
molt de Seny, la més completa Bogeria.
És la Majoria
en això, com en tot, que preval.
Si assenteixes, ets assenyat;
si t'hi oposes, de seguida et tornes perillosa
i ja t'han Encadenat.*

EMILY DICKINSON

No podria assolir la felicitat fent mal —cometent
una injustícia— a una altra persona... Quina vida
edificaríem damunt aquests fonaments?

EDITH WHARTON

* Traducció de Marcel Riera.

Comencem amb dues noies en un ball.

Són en un cantó de la sala. L'una, asseguda en una cadira, obre i tanca un carnet de ball amb dits enguantats. L'altra, dreta al seu costat, contempla el desplegament del ball: els moviments circulars de les parelles, les mans agafades, el tamborineig de les sabates, les giragonses de les faldilles, els desnivells del terra. És l'última hora de l'any i les finestres darrere seu han quedat enfosquides per la nit. La noia asseguda va vestida amb una cosa pàl·lida, l'Esme no recorda què, i l'altra porta un vestit vermell fosc que no li escau. Ha perdut els guants. Comença aquí.

O potser no. Potser comença més enrere, abans de la festa, abans de posar-se els vestits nous, abans d'encendre les espelmes, abans d'escampar sorra pels taulons del terra, abans d'estrenar l'any que ara acaba. Qui sap. Sigui com sigui el començament, el final és el mateix: una reixa que recobreix una finestra amb quadrats de la mida de dues ungles del dit gros.

Si l'Esme s'esforça a mirar a la llunyania —és a dir, al que hi ha més enllà de la reixa metàl·lica—, resulta que, al cap de poc, al mecanisme d'enfocament dels ulls li passa alguna cosa. Els quadrats de la reixa es tornen borrosos i, si es concentra prou estona, desapareixen. Sempre hi ha un moment, abans que el seu cos es readapti i ajusti els ulls a la mera realitat del món, en què només existeixen ella i els arbres, la carretera, el més-enllà. I res entremig.

Els quadrats de la part de baix estan despintats i s'hi poden veure diferents capes de colors, com els anells dels arbres. Com

que l'Esme és més alta que la majoria de les seves companyes, arriba a la part on la pintura es manté intacta i gruixuda com el quitrà.

Darrere de l'Esme, una dona prepara el te per al seu marit mort. ¿És mort o ha fugit? L'Esme no se'n recorda. Una altra dona busca aigua per regar flors que es van pansir fa temps en un poble vora el mar no gaire lluny d'allà. El que perdura són les tasques insignificants: rentar roba, cuinar, parar taula, netejar. Mai res de majestuós o transcendent, tan sols els petits rituals que mantenen unides les costures de la vida humana. A la noia obsedida amb els cigarrets ja l'han avisada dues vegades i tothom creu que no trigaran a cridar-li l'atenció un altre cop. I l'Esme pensa per dins: ¿quan va començar, allà, aquí, al ball, a l'Índia, abans?

Aquests dies no parla amb ningú. Es vol concentrar, no li agrada enfangar les coses amb la xerrameca. Té un zoòtrop dins el cap i no li agrada que la distreguin quan s'atura.

El zoòtrop gira, zum-zum, i s'atura.

A l'Índia, doncs. Al jardí. Ella té uns quatre anys, dreta a l'escala del darrere.

Les mimoses tremolen damunt seu i ruixen la gespa amb pols groga. Si hi passés caminant, hi deixaria un rastre. Vol alguna cosa. Vol alguna cosa però no sap què. És com una picor que no aconsegueix gratar-se. ¿Una beguda? ¿La seva *ayah*? ¿Un tall de mango? Es frega una picada d'insecte al braç i toca la pols groga amb els peus nus. Sent, en algun lloc llunyà, la corda de saltar de la seva germana que pica a terra i els ràpids bots dels peus.

Corda, peus, corda, peus, corda, peus.

Gira el cap i escolta els altres sorolls. El brrr-cloc-brrr d'un ocell a les branques d'una mimosa, els cops d'aixada contra el terra del jardí —crac, crac— i, en algun lloc, la veu de la mare. No entén les paraules, però sap que és la veu de la mare.

L'Esme acaba de baixar l'escala d'un salt i els dos peus aterren junts. Passa corrent pel costat del bungalou. Prop de l'estany amb lliris, la mare està inclinada sobre la taula del jardí. Aboca te en una tassa, el pare jeu en una hamaca al seu costat. Les vores de la seva roba blanca brillen enmig de la calor. L'Esme acluca els ulls fins que els pares es tornen dues formes borroses: la mare un triangle i el pare una línia.

L'Esme compta mentre camina per la gespa i fa un saltet cada deu passes.

—Ah! —La mare alça els ulls—. ¿Que no feies la migdiada?

—M'he despertat.

L'Esme s'aguanta amb una cama, com els ocells que venen de nit a l'estany.

—¿On és l'*ayah*? ¿On és la Jamila?

—No ho sé. ¿Puc beure una mica de te?

La mare dubta, desplega un tovalló sobre els genolls.

—Reina, no crec que...

—Dona-n'hi, si en vol —diu el pare sense obrir els ulls.

La mare aboca te en un platet i l'hi atansa. L'Esme s'ajup sota el braç estirat i s'enfila a la seva falda. Nota el frec de cordons, l'escalfor d'un cos sota el cotó blanc.

—Tu ets un triangle i el pare una línia.

La mare es belluga a la cadira.

—Perdona, però no t'entenc.

—He dit que ets un triangle...

—Hummm. —Les mans de la mare subjecten els braços de l'Esme—. Avui fa molta calor, no ens podem abraçar. —L'Esme és dipositada sobre l'herba—. ¿Per què no busques la teva germana? Ves a veure què fa.

—Salta a corda.

—¿I per què no jugues amb ella?

—No. —L'Esme estira els braços i toca la glaça d'un pastís—. Ella és massa...

—Esme! —exclama la mare, apartant-li la mà de la taula—. Una senyoreta espera que n’hi ofereixin.

—Només volia saber quin tacte tenia.

—Sisplau, Esme, no toquis res.

La mare s’aclofa a la cadira i tanca els ulls.

L’Esme l’observa una estona. ¿Està adormida o ho fa veure? Una vena blava li batega al coll i els ulls se li belluguen sota les parpelles. Minúsculs globus d’aigua, no més grans que el cap d’una agulla, se li formen a la pell damunt els llavis. On acaba la veta de les sabates i comença la pell, el peu exhibeix un senyal vermell. La mare té l’estómac dilatat, inflat amb un altre fill. L’Esme ha notat que a vegades es belluga com un peix atrapat. La Jamila diu que aquest tindrà sort i viurà.

L’Esme mira amunt, cap al cel, les mosques que voletegen entorn de les flors dels lliris de l’estany, la forma com la roba del pare sobresurt de l’hamaca formant diamants de tela. Encara sent, a la llunyania, la corda de saltar de la Kitty, el crac-crac de l’aixada... ¿o és un altre soroll? Després sent la bonior d’un insecte. Gira el cap per veure’l, però se n’ha anat, el té darrere, a l’esquerra. Es torna a girar, però l’insecte se li acostava, el brunzit es fa més fort i nota com les seves potes li toquen els cabells.

L’Esme s’aixeca d’un salt i vinga sacsejar el cap, però el brunzit encara és més fort i de sobte l’aleteig s’endinsa a la seva orella. Es posa a xisclar i s’agafa el cap amb les mans, però el brunzit ara és eixordador i tapa tots els altres sorolls. Nota que l’insecte s’esmuny per l’estret passadís de l’orella. ¿Què passarà, ara? ¿Se li menjarà el timpà i se li ficarà al cervell, i ella quedarà sorda com la noia del llibre de la Kitty? ¿I si es mor? ¿I si l’insecte s’instal·la a viure dins el seu cap i ella sent aquest soroll per sempre?

L’Esme deixa anar un altre xiscle esgarrifós. No para de sacsejar el cap i fa tentines per la gespa. Ja no xiscla, ara sanglota. Quan el brunzit comença a allunyar-se i l’insecte surt de l’ore-

lla, sent que el pare diu: «¿Què li passa, a aquesta nena?» i la mare crida la Jamila a l'altra banda de la gespa. ¿Aquest és el seu primer record? Podria ser. Una mena de començament, almenys el que té gravat a la memòria.

O bé podria ser quan la Jamila li va pintar una filigrana al palmell de la mà amb henna. Va veure la línia de la vida, la línia del cor interrompuda per un dibuix geomètric nou de trinca. O quan la Kitty va caure a l'estany i la van pescar i dur a casa amb una tovallola. Quan va jugar a l'osset amb els fills del cuiner fora del perímetre del jardí. Quan va contemplar la terra al voltant del tronc gruixut d'una figuera plena de formigues. També podrien ser aquests moments.

O potser va ser aquest altre. Un dinar, ella ben lligada a la cadira per la cintura. Perquè, tal com va anunciar la mare en veu alta, l'Esme ha d'aprendre a comportar-se. Això, l'Esme ho sabia, volia dir no baixar de la cadira fins que no s'hagués acabat el dinar. Li agradava l'espai sota la taula, la intimitat il·lícita sota les estovalles, i no li podien impedir de ficar-s'hi. Els peus de la gent són impressionants. Les sabates, gastades en llocs sorprenents, les diferents maneres de lligar-se els cordons, les butllofes, els ulls de poll, qui entrellaçava els turmells, qui encreuava els genolls, qui tenia els mitjons foradats, qui portava els mitjons desaparellats, qui seia amb la mà a la falda d'una altra persona: tot això ella ho sabia. Podia lliscar fora de la cadira, àgil com un gat, i no la podien treure d'allà sota.

L'han lligada amb una bufanda de la mare. Té un motiu decoratiu que a l'Esme li agrada: espirals repetides de porpra, vermell i blau. Una bufanda de Paisley, li ha dit la mare. L'Esme sap que és un lloc d'Escòcia.

L'habitació és plena de gent. Hi ha la Kitty, la mare, el pare i uns quants convidats: algunes parelles, una nena amb els cabells escandalosament curts que la mare ha col·locat davant d'un jove enginyer, una dona gran i el seu fill, i un home solita-

ri assegut al costat del pare de l'Esme. L'Esme es pensa, però no n'està del tot segura, que mengen sopa. Creu recordar el moviment de les culleres, la topada del metall a la porcellana, la manera tan discreta de xuclar i empassar. Parlen pels descoberts. ¿Què es deuen explicar? Moltes coses, pel que es veu. L'Esme no troba mai res, ni una sola cosa, que vulgui dir a aquelles persones. Empeny la cullera a un costat del bol, després remena i mira com la sopa gira i fa remolins entorn de la plata. No escolta les paraules, sinó que sintonitza les orelles amb la cridòria dels comensals. Fan el mateix soroll que els lloros enfilats als arbres alts o que una reunió de granotes al capvespre. El mateix grrp-grrp-grrp.

De sobte, tothom es posa dret. Deixen les culleres, s'aixequen d'un salt de les cadires i surten disparats de l'habitació. L'Esme té el cap a tres quarts de quinze, pensant en remolins de sopa i granotes, i no s'ha assabentat de gairebé res. Tothom enraona esvalotat mentre corre i la Kitty dona empentes al pare per sortir la primera. La mare, amb les presses, s'ha oblidat de l'Esme, lligada a la cadira.

Ella s'ho mira bocabadada, amb una cullera a la mà. La porta els engoleix, l'enginyer l'últim, i l'Esme sent com els seus passos desapareixen passadís enllà. Es gira, tota sorpresa, cap a l'habitació buida. Els lliris es mantenen drets, orgullosos i impassibles, en un gerro de vidre; el rellotge compta els segons, un tovalló cau damunt una cadira. Té la intenció de xisclar, d'obrir els pulmons i cridar. Però no ho fa. Mira les cortines, que tremolen davant la finestra oberta, una mosca es posa en una plàtera. Estira els braços i els dits, a veure què passa. La cullera cau en línia recta, rebotja damunt la punta encorbada, fa una tombarella enlaire, llisca per la catifa i queda immòbil sota el bufet.